

FUTURE OF THE CITIES – CITIES OF THE FUTURE

Introduction

The city is contemporary man's natural living environment – with such a conviction, we began a series of international research projects devoted to the city. The outcomes of these projects, were published within special issues of Technical Transactions:

CITY WITHIN THE CITY	2004
PUBLIC SPACE OF CONTEMPORARY CITY	2005
LIVING IN THE CITY	2007
THE HEART OF THE CITY	2008
PUBLIC SPACE IN THE HOUSING ENVIRONMENT WITHIN THE CITY	2010
FUTURE OF THE CITY – CITY OF THE FUTURE	2012

The outlines of previous research project *Future of the City – City of the Future* was presented and published in April 2012. Its broadly outlined theme mainly concentrated around six topics: the future of modernist residential complexes; the multipurpose character of urban structures; issues related to public space; possibilities of the development of existing urban forms and the appearance of new ones with their mutual relations; the dynamic of the growth and degradation of urban complexes; the role of the design and urban composition of cities of the future.

We want to continue this scientific reflection. Two years which have passed since the previous publication is certainly a short time to consider visions of the future. Nevertheless, it was a period when the number of questions about the future of the cities but also – more widely – the world we build intensified, while the discussion on the sense of globalization processes became much more dynamic. We clearly talk about the perspective of a crisis.

Contemporary utopian visions of the cities of the future and the principles of shaping an urban living environment make an attempt to respond to such a crisis situation. Civilization development proceeds in the face of dynamic transformations of the environment we live in – climate change, rising water level in the seas and oceans, reserves of natural energy resources running out, a search for alternative energy sources and production systems

as well as the distribution of food for future city dwellers. The incredible growth of the cities is shown by the data: in 2008, the number of the inhabitants of cities exceeded 50% of the global population (3.3 billion), whereas forecasts say that by 2030 urban population will reach 5 billion, in 2050 the total will be 9 billion, including 70% (6.3 billion) living in the cities.

To what extent do visions influence city shaping today? What impact can they have in the nearest predictable future? Is thinking about the future just the dimension of a vision of possible happiness or also a question about solving existing conflicts in the long run?

Sustainable Development

The idea of sustainable development is a philosophy which aims at limiting the destructive impact of the development of contemporary civilization on the living conditions on Earth. Being aware of the participation of our civilization in global climatic conditions, one must not forget about natural cycles of changes resulting from mutual relations between Earth and the Sun as well as forecasted changes in these relations. Is it needed and possible today to search for some global strategies of *surviving* in the field of shaping a living environment?

Global urbanizing processes oblige us to reflect on the principles of shaping and developing cities. The concept of sustainable development draws our attention to the necessity of protecting non-urbanized areas and limiting the territorial expansion of cities. In this context, the spatial organization of a compact city and the pursuit of the optimal use of urbanized areas is certainly one of the strategies of solving contemporary and future problems of urbanization. To what degree can the idea of a compact city face these challenges?

Metropolises

A characteristic phenomenon in previous decades has been the development of urban settlement networks through the combination of neighbouring urban agglomerations into so-called “megalopolises” or “urban corridors” which form multi-million settlements with polycentric layouts and with 1.5 to nearly 100 million inhabitants.

Is (and to what extent) this strategy related to the idea of sustainable development and a compact city? What results – positive and negative for urban structures and their surroundings – can this strategy bring?

In the metropolization process, are small cities doomed to peripheralization or, in the time of information civilization, stand a chance of economic activation owing to potential possibilities of guaranteeing better living conditions for their inhabitants in an environment more strongly related to nature and less exposed to the negative results or urbanization processes? What spatial, programmatic and functional actions within small cities could support this chance? To what extent does it depend on the question if they are located or not in areas of the influence of the abovementioned metropolises?

The Axiology of the City

Crises in the civilization dimension usually result from a crisis of values. These days, the relativization of values is becoming a powerful danger and it is not just a philosophical issue. Slogans which condition the rules of civilization lead us towards numerous concrete and necessary solutions, whereas many of them have already become an obvious norm. Thus, we must find some new perspectives, search for a more profound meaning for our activities. The question about the axiology of the city is fully justified today.

The Immaterial Dimension of the Culture of a Community

More questions arise when we look at the city from the social perspective. The Shakespearian definition of a city does not indicate a place or a developed space but people who are the city. Both the level of interpersonal relations and the personal dimension become the basis for verifying our beliefs concerning requirements imposed on an urbanized environment.

Through a community, man – people create a culture whose dimensions cannot be expressed in simple classifications. We usually sum up a reflection on the cultural, immaterial dimension of a city in categories of a phenomenon limiting it too often to measurable and rationalized problems related to economy, law or politics. Is it a futuristic approach?

Relations between the form and content of architecture, including functions and meanings in a contemporary, multicultural city are changing today. How to define them?

The Mission of an Architect

This question is posed frequently but usually remains without an answer – what is the real role of an architect and an urbanist – a builder, an artist and a scientist – while shaping the image of contemporary and future cities? What are the chances for creating visions of the cities of the future or working on problems generated by contemporary cities with our professional predispositions, our creative sensitivity and an individualistic approach to the necessity of multilevel actions, in multidisciplinary teams, under the pressure of dynamically changing reality.

Form as Synthesis

Such extensive problems should be viewed mainly through broadly understood issues of the composition of an urban space, i.e. through the physical form of a city and urban public spaces. Regarding problems of composition as especially important in the process of the continuous transformation of cities results from the conviction that the physical features of a built environment, necessary for spatial orientation, security and identification –

recognizing places, are strongly related to eye perception for which the form, the scale, mutual relations between spaces and buildings, proper distribution of accents and characteristic elements – mighty forms, are the source of desirable stimuli in the system of visual information. The physical form of an urban living environment has a strong impact on the dwelling conditions and makes an answer to global and local conditions. Since the dawn of time, city silhouettes have been recognized owing to some characteristic structures or compositions of numerous objects forming a unique whole. In medium and big contemporary, territorially extensive cities, this kind of stimuli is related to sequences of internal structures. Owing to special features of compositions, the characteristic climate of public spaces and buildings which form an urban living environment makes it possible to identify places. To what extent will processes such as rehabilitation and revitalization of existing urban structures or their fragments influence the form of cities? Through compositional order and balanced relations with the natural environment and aesthetical values, a built space where we stay every day, where the personality of the youngest city dwellers is shaped, can guarantee attractive places for working, residing, relaxing and for various activities for adolescents as well as adult users offering spots meant for meetings, direct instead of virtual contacts between people – actors and extras in the urban spectacle of life. Is this ideal image of the city still desirable and possible to maintain and conduct creative continuation? Do hybrid spaces that appear in many cities, created both by architectural and urban complexes as well as single objects or even hybrid mega-structures make one of the possible manners of a creative continuation of forms well-known from history? What role is played by changeability and temporariness so characteristic of contemporary civilization and culture while creating a contemporary form of the city?

Anna Agata Kantarek

Jacek Gyurkovich

PRZYSZŁOŚĆ MIAST – MIASTA PRZYSZŁOŚCI

Wprowadzenie

Miasto jest naturalnym środowiskiem życia współczesnego człowieka – z tym przekonaniem przed dekadą rozpoczęliśmy cykl międzynarodowych badań naukowych poświęconych miastu. Ich dotychczasowe wyniki zostały opublikowane w formie dwujęzycznych zeszytów specjalnych Czasopisma Technicznego:

MIASTO W MIEŚCIE	2004
PUBLICZNA PRZESTRZEŃ WSPÓŁCZESNEGO MIASTA	2005
MIESZKAĆ W MIEŚCIE	2007
SERCE MIASTA	2008
PUBLICZNA PRZESTRZEŃ W MIEJSKIM ŚRODOWISKU ZAMIESZKANIA	2010
PRZYSZŁOŚĆ MIASTA – MIASTO PRZYSZŁOŚCI	2012

Wyniki poprzednich badań *Przyszłość Miasta – Miasto Przyszłości – Future of the city – City of the future* zostały przedstawione i opublikowane w kwietniu 2012 roku. Szeroko zakreślona tematyka koncentrowała się głównie wokół 6 tematów. Były nimi: przyszłość modernistycznych zespołów mieszkaniowych, wielofunkcyjność struktur urbanistycznych, zagadnienia związane z przestrzenią publiczną, możliwości rozwoju istniejących form urbanistycznych i pojawianie się nowych oraz ich wzajemne relacje, dynamika wzrostu i degradacji zespołów miejskich, a także rola projektowania i kompozycji urbanistycznej miast przyszłości.

Chcemy kontynuować tę naukową refleksję. Dwa lata, jakie minęły od poprzedniej publikacji, to z pewnością krótki czas, gdy rozważa się wizje przyszłości. A jednak był to okres, w którym spotęgowała się liczba pytań o przyszłość nie tylko miast, ale i – szerzej – budowanego przez nas świata, a dyskusja nad sensem procesów globalizacyjnych nabrała dynamiki. Jasno mówimy o perspektywie kryzysu.

Współczesne utopijne wizje miast przyszłości i zasad kształtowania miejskiego środowiska życia są próbą odpowiedzi na taką właśnie sytuację kryzysu. Rozwój cywilizacyjny odbywa się w obliczu dynamicznych przeobrażeń środowiska, w którym żyjemy – zmiany klimatyczne, podnoszenie się poziomu wód w morzach i oceanach, wyczerpywanie zasó-

bów naturalnych surowców energetycznych, poszukiwanie alternatywnych źródeł energii oraz systemów produkcji i dystrybucji żywności dla przyszłych mieszkańców miast. Niebywały rozrost miast obrazują dane – w 2008 roku liczba mieszkańców miast przekroczyła 50% globalnej populacji, tj. 3,3 mld, prognozy przewidują, że do 2030 roku osiągnie ona 5 mld, a w 2050 na Ziemi będzie – 9,0 mld ludzi, z czego 70% – czyli 6,3 mld, będzie zamieszkiwało w miastach.

W jakim stopniu wizje mają już dzisiaj wpływ na kształtowanie miast i jakie mogą mieć w najbliższej przewidywalnej przyszłości? Czy myślenie o przyszłości to jedynie wymiar wizji możliwej szczęśliwości, czy także pytanie o to, jak rozwiązywać istniejące konflikty w długofalowej perspektywie?

Zrównoważony rozwój

Idea zrównoważonego rozwoju jest filozofią zmierzającą do ograniczenia destrukcyjnego wpływu rozwoju współczesnej cywilizacji na warunki życia na Ziemi. Mając świadomość udziału naszej cywilizacji w globalnych zjawiskach klimatycznych, nie należy zapominać o naturalnych cyklach zmian wynikających z wzajemnych relacji pomiędzy Ziemią i Słońcem, a także o prognozowanych zmianach tych relacji. Czy potrzebne i możliwe jest już dzisiaj poszukiwanie globalnych strategii *przetrwania* w zakresie kształtowania środowiska życia?

Globalne procesy urbanizacyjne zobowiązują do refleksji nad zasadami kształtowania i rozwoju miast. Koncepcja zrównoważonego rozwoju zwraca uwagę na konieczność ochrony obszarów niezurbanizowanych i ograniczenia terytorialnej ekspansji miast. W tym kontekście przestrzenna organizacja miasta zwartego i dążenie do optymalnego wykorzystania terenów już zurbanizowanych jest z pewnością jedną ze strategii rozwiązywania współczesnych i przyszłych problemów urbanizacji. W jakim stopniu idea miasta zwartego może sprostać tym wyzwaniom?

Metropolie

Zjawiskiem charakterystycznym dla ostatnich dekad jest rozwijanie się miejskich sieci osadniczych przez zrastanie się, zlewanie sąsiadujących ze sobą aglomeracji miejskich w tzw. megalopolis lub korytarze miejskie, tworzące wielomilionowe zespoły osadnicze o układach policentrycznych, liczące od 1,5 do niemal 100 milionów mieszkańców.

Czy i w jakim stopniu ta strategia również wiąże się z ideą zrównoważonego rozwoju i miasta zwartego? Jakie skutki – pozytywne i negatywne – dla miejskich struktur i ich otoczenia może mieć ta strategia?

Czy w procesie metropolizacji małe miasta są skazane na peryferyzację, czy też w dobie cywilizacji informacyjnej mają szansę na aktywizację gospodarczą dzięki potencjalnym możliwościom zapewnienia lepszych warunków życia swoim mieszkańcom w środowisku silniej związanym z naturą, w mniejszym stopniu narażonym na ujemne skutki procesów urbanizacyjnych? Jakie działania przestrzenne i programowo-funkcjonalne w obrębie małych miast mogą sprzyjać tej szansie? W jakim stopniu zależy to od tego, czy znalazły się, czy nie, w obszarach wpływu wspomnianych metropolii?

Aksjologia miasta

Kryzysy w wymiarze cywilizacyjnym są zwykle skutkiem kryzysu wartości. Relatywizacja wartości staje się dziś potężnym niebezpieczeństwem i nie jest to jedynie zagadnienie filozoficzne. Hasła warunkujące zasady cywilizacyjnego rozwoju prowadzą nas w kierunku konkretnych i koniecznych rozwiązań, a wiele z nich stało się już oczywistą normą. Trzeba zatem znajdować nowe perspektywy, szukać głębszego sensu dla naszych aktywności. Pytanie o aksjologię miasta jest dziś w pełni uprawnione.

Niematerialny wymiar kultury społeczności

Kolejne pytania pojawiają się, gdy spojrzymy na miasto z perspektywy społecznej. Szekspirowska definicja miasta nie wskazuje na miejsce, przestrzeń zbudowaną, ale na ludzi, którzy są miastem. Zarówno poziom relacji międzyludzkich, jak i wymiar osobowy stają się podstawą do weryfikacji naszych przekonań, dotyczących wymagań stawianych środowisku zurbanizowanemu.

Ludzie przez społeczność tworzą kulturę, której wymiary trudno zamknąć w prostych klasyfikacjach. Refleksję nad kulturowym, niematerialnym wymiarem miasta podsumujemy zwykle w kategoriach fenomenu, koncentrując ją zbyt często do jedynie wymiernych i zracjonalizowanych problemów związanych z ekonomią, prawem czy polityką. Czy to przyszłościowe podejście?

Zmieniają się dziś relacje formy i treści architektury – w tym funkcji i znaczeń we współczesnym, wielokulturowym mieście. Jak je określić?

Misja architekta

Pytanie o misję stawiane jest często, ale zwyczajowo pozostaje bez odpowiedzi. Jaka jest rzeczywista rola architekta i urbanisty – budowniczego, artysty i naukowca – w kształtowaniu oblicza współczesnych i przyszłych miast? Jakie są szanse na tworzenie wizji miast przyszłości czy też na podjęcie pracy nad problemami, które generują miasta współczesne? Jak wiąże się to z naszymi predyspozycjami zawodowymi, naszą twórczą wrażliwością i indywidualistycznym podejściem wobec konieczności działań wielopoziomowych, w interdyscyplinarnych zespołach, pod presją dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

Forma jako synteza

Na tak rozległe nakreśloną problematykę spojrzeć należy przede wszystkim przez pryzmat szeroko rozumianych zagadnień kompozycji miejskiej przestrzeni – a więc przez fizyczną formę miasta i miejskich przestrzeni publicznych. Uznanie problemów kompozycji za szczególnie istotne w procesie nieustannej transformacji miast wynika z przekonania, że cechy fizyczne środowiska zbudowanego, niezbędne do orientacji przestrzennej, zapew-

nienia poczucia bezpieczeństwa i identyfikacji – rozpoznawania miejsc, w znacznym stopniu wiążą się z percepcją wzrokową, dla której forma, skala, wzajemne relacje przestrzeni i budynków, właściwe rozłożenie akcentów i elementów charakterystycznych – form mocnych, są źródłem pożądaných bodźców w systemie informacji wizualnej. Fizyczna forma miejskiego środowiska życia w istotny sposób wpływa na warunki zamieszkiwania, stanowiąc jednocześnie odpowiedź na globalne i lokalne uwarunkowania. Od zarania dziejów sylwety miast rozpoznawane były dzięki charakterystycznym budowlom lub kompozycjom wielu obiektów tworzących unikalną całość. W średnich i dużych współczesnych miastach, rozległych terytorialnie, ten rodzaj bodźców wiąże się z sekwencjami wewnętrznej struktury. Dzięki szczególnym cechom kompozycji specyficzny klimat przestrzeni publicznych i budynków, tworzących miejskie środowisko życia, umożliwia nam identyfikację miejsc. W jakim stopniu procesy, takie jak: rehabilitacja i rewitalizacja zastanych struktur urbanistycznych lub ich fragmentów, będą wpływały na formę miast? Przestrzeń zbudowana, w której przebywamy codziennie, w której kształtuje się osobowość najmłodszych mieszkańców miasta, przez ład kompozycyjny i zrównoważone relacje ze środowiskiem przyrodniczym oraz walory estetyczne, może zapewniać atrakcyjne miejsca pracy, zamieszkiwania, wypoczynku i różnorodnych aktywności zarówno młodzieży, jak i dorosłym użytkownikom, oferując miejsca służące spotkaniom, bezpośrednim, nie wirtualnym kontaktom ludzi – aktorów i statystów miejskiego spektaklu życia. Czy ten idealny obraz miasta jest nadal pożądaný i możliwy do zachowania i twórczej kontynuacji? Czy pojawiające się w wielu miastach hybrydowe przestrzenie, kreowane zarówno przez zespoły architektoniczno-urbanistyczne, jak i pojedyncze obiekty czy wręcz hybrydowe megastruktury, to jeden z możliwych sposobów twórczej kontynuacji znanych z historii form? Jaką rolę w kreowaniu współczesnej formy miasta odgrywają zmienność i tymczasowość, tak charakterystyczne dla współczesnej cywilizacji i kultury?

Anna Agata Kantarek

Jacek Gyurkovich